

XIX ғ. Қазақ даласындағы саяси-экономикалық қатынастар

18 ғ. ортасынан Қазақ – орыс сауда байланыстары кеңейді. Алайда екі ел арасында тең сауда болмаған. Сол тұста – *Семей, Петропавл, Омбы, Өскемен, Бұқтырма* қалалары **қазақ-орыс** сауда байланыстарының белгілі орталықтары болды.

Қазақтардың Ресеймен сауда жүйесінде негізгі тауар – *мал* болған. Орыс көпестері болса көшпелілердің қажеттіліктерін қамтамасыз ететін – *шойын қазан, шұға, қант, елтірі* секілді тауарларын көптеп тасымалдайтын. Ал **Орта Азия** көпестері қазақтармен – *алаша, барқыт, жылтыр мата, әртүрлі жемістерді* айырбастайтын.

Орыс сауда керуендеріне жиі шабуыл жасалғандықтан, **Ресей** үкіметі 1803 жылы көпестерге *қарулы топ* ұстауға рұқсат берді. Ресейдің 1812ж **Отан соғысының** ауыр зардаптарының әсерінен шикізатқа мұқтаждығы **Қытаймен** сауда байланысын жолға қоюына әсер етті. *Қазақ даласы, Ресеймен – Қытай* арасындағы сауда байланысына өте қолайлы болғандықтан, екі ел арасындағы экономикалық қатынастар, дәл біздің жерлер арқылы өткен.

Бірақ *Ресей* мен *Қытай* арасында ұзақ уақыт мемлекетаралық сауда келісімдері жоқтығы сауданың дамуына кедергі болды. Екі ел арасындағы негізгі экономикалық байланыстар – **Кяхта** қаласы арқылы жүргізілді.

Алайда кейін Ресей мен Қытай арасында алғашқы сауда келісімшарттары жасалған болған. Олар – **Пекин, Шәуешек** сауда келісімдері және 1851 жылғы – **Құлжа** келісімі.

Сауда байланысында маңызды болған қалалар:

Орынбор, Троицк, Петропавл қалалары – Қазақ-орыс сауда-саттықтың басты орталықтары.

Зайсан, Бұқтырма, Семей, Петропавл қалалары – *Қазақ-Қытай-Ресей* сауда орталықтары, осы қалаларда 3 жақтық сауда қатынасы жақсы дамыған болған.

Қапал және **Верный** қалалары – Жетісудағы *Ресей-Қытай* сауда нүктелері.

Аякөз – *Батыс Қытайға* баратын негізгі сауда жолдарының бірі.

Қатонқарағай, Семей, Қорғас – Қытаймен сауда нүктелері ретінде белгілі болған кеден бекеттері.

1881 жылы *Ресей мен Қытай* арасында өте маңызды – **Петербург** сауда келісімшарты жасалды. Осы келісімнен кейін, **Цинь** өкіметінен қысым көрген кейбір – *Ұйғырлар және Дүнгендер, Құлжадан Жетісудің – Жаркент, Шарын, Ақсу және Қырғызстан* аймақтарына қоныс аударуына мүмкіндік алды.

1881-1884жылдары **Жетісу** өлкесіне – 45000 *ұйғыр, 5000 дүнген* қоныс аударған. Ал 1897жылы *ұйғырлардың* саны – 56 мыңға, *дүнгендердің* саны – 14 мыңға жеткен. Қазақстанға қоныстанған ұйғырлардың негізгі кәсібі – **егіншілік** болды. Олардың мәдениетін – **Ш.Уалиханов, В.Роборовский, Н.Пржевальский** сынды ғалымдар зерттеген.

1881жылғы **Петербург келісімі** бойынша – **Іле аймағы** Қытайға берілді. 19 ғ. 80-жылдары губернатор **Колпаковский** – Іле өзені арқылы Қытаймен сауданы дамытуды ұсынды. Сол себеппен 1883жылы Қытаймен тікелей – **Іле су жолы** ашылды. 19 ғ. 2 жартысында ұйғыр көпесі – **Вали Ахун Юлдашев** Англиядан кеме алдыртып алғаш **Іле** су жолы арқылы Қытайға тауар апарып сатқан. **Іле** су жолының **Шыңжаңдағы** соңғы нүктесі – **Сүйдін** қаласы болды. *Қазақ-Қытай* саудасында басты тауар *шай* мен *мал* еді.

19 ғ. аяғында *Шығыс Түркістан* сауда әлеміне – **Жандыбайұлы, Жетіқұлы, Шаянбайұлы, Жақыпұлы** сынды көпестер белгілі болды. Олар *қазақ-қытай* саудасына үлкен үлес қосқан. Қытай елімен сауда қатынасын 1894 жылы салынған **Сібір-Теміржолының** іске қосылуы жаңа сатыға көтерді.

19 ғ. қазақ-орыс сауда байланысының дамуында **жәрмеңкелер** ерекше орын алған. Қазақстан жеріндегі жәрмеңкелік сауданың негізі 1832 жылы – **Ішкі Бөкей** ордасында **Жәңгір ханның** ұйымдастыруымен қаланды.

Қазақстан жеріндегі жәрмеңкелер:

Жетісу облысы, Верный уезінде – **Қарқара жәрмеңкесі**.

Семей облысы, Қарқара уезінде - көпес Варкав Ботовтың есімімен аталған, сауда көлемі 3 млн сомды құрайтын – **Талды Қоянды** жәрмеңкесі.

Семей облысындағы – **Шар** жәрмеңкесі.

Оралда облысындағы – **Ойыл** және **Темір** жәрмеңкелері.

Солтүстік Қазақстандағы – **Тайыншақөл** жәрмеңкесі.

Ақмола облысындағы – **Дмитриев** және **Константинов** жәрмеңкелері.

19 ғасырдағы Қазақстанның саяси:

1861жылы **Ресейде** шаруаларды *басыбайлы* езгіде ұстау жойылды. Сол себеппен губернатор – **Колпаковский** 1868 жылы **Жетісуға** шаруаларды қоныс аудару туралы ереже қабылдайды. Осы ережеге сай – *Ресейдің* батыс бөлігінен қоныстанған шаруаларға, жан басына – 30 *десятина* көлемінде жер берілді. Қоныстандыру саясаты – *Жетісу және Сырдария* облыстарын түгел қамтыды.

Бұл қоныс аударулар, қазақтардың жайылымдарын тым қысқартты. Нәтижесінде *орыс, украин* шаруаларының қоныстануы көшпелі қазақтарда отырықшылықтың кең тарауына себепші болды. Ал малынан толық айырылған қазақ жатақтары 1870-80 жылдардан бастап **тау-кен** өндірісіне жалданған. 19 ғасырда Қазақстанда халықтың 90% -ы ауыл шаруашылығымен айналысты.

19ғ 1-ші жартысында Қазақстан экономикасында жергілікті өнеркәсіп пен кәсіпшіліктің пайда болуы ірі өзгерістерге әкелді. Қазақ жеріндегі тау-кен кәсіпорындары – **Ақмола, Семей** облыстарында шоғырланған, ал олардың акцияларына – **АҚШ, Германия, Швеция** елдері ие болған. 19 ғасырда – **Спасск мыс кеніші, Риддер, Қарағанды, Екібастұз** кәсіпорындарыда шетелдіктерге сатылды.

19ғ 2-ші жартысында Ресей банк бөлімшелері ретінде – Петропавлда алғашқы қоғамдық банк және Семейде – мемлекеттік банк бөлімшесі ашылды. Банк-кредит ұйымдары ақша-тауар қатынастарының дамуына жол ашты.

1897жылы Ресейде тұңғыш халық санағы өтті. Санақ бойынша халық көп қоныстанған ірі қалалар – **Верный және Жаркент** еді.

Сұрақ – жауап

(Қазақ-орыс-қытай сауда байланыстары)

1. Қазақ - орыс сауда байланыстарының кеңейген кезеңі: **XVIII ғ. 60ж.**
2. Ресеймен сауда жүйесіндегі қазақтардың негізгі тауары: **мал**
3. Қазақ-орыс арасындағы айырбас саудадағы сауда эквиваленті: **ісек**
4. Көшпенділердің күнделікті қажеттерін қатамасыз ететін басты орыс тауарлары: **Шойын қазан, шұға, қант**
5. Ресейдің ішкі губернияларынан әкелінетін басты орыс тауарлары: **шойын елтірі қант**
6. Орта Азия көпестерінің қазақтармен айырбастайтын басты заттары: **алаша, барқыт, жылтыр мата, әртүрлі жемістер**
7. Орта Азия көпестерінің сауда-саттыққа шығаратын басты тауарлары: **мата жеміс**
8. XVIII ғ. қазақ-орыс сауда байланысының орталығына айналған қалалар: **Семей Петропавл**
9. XVIIIғ. қазақ-орыс саудасының белгілі орталықтары: **Омбы Семей Өскемен**
10. Жеткізілген мал басының жалпы құны 1 млн сомға бағаланған, XVIII ғ. қазақ-орыс саудасының аса маңызды орталығы: **Орынбор**
11. XVIII ғ. II ж. қазақ - орыс саудасының белгілі орталықтары: **Семей, Өскемен, Бұқтырма**
12. XVIII ғасырда қазақтардың Ресей мен сауда жасайтын негізгі орындарының бірі: **Семей**
13. XVIII ғ. II ж Орта Азия көпестерінің жиі келетін сауда орталығы: **Петропавл(Қызылжар)**
14. Ағылшын көпестерінің Қазақстан аумағы арқылы Орта Шығысқа баратын сауда жолдары өтті: **Каспий теңізінің шығыс жағалауымен**
15. Ресеймен қазақ арасында сауда: **Тең сауда болмайтын.**
16. Петропавл бекінісі тұрғызылды: **1752жылы**
17. Бұқтырма бекінісі тұрғызылған жыл: **1761жылы**
18. Ресей үкіметінің 1803 жылғы қаулысы бойынша: **Көпестерге қарулы топ ұстауға рұқсат берді**
19. XIX ғасырдың басында Ресейдің Қытаймен сауда байланысын жолға қоюына әсер еткен оқиға: **1812ж. Отан соғысының ауыр зардаптарының әсерінен шикізатқа мұқтаждығы**
20. XIX ғасырдың басында Қытайға өтетін сауда керуендерінің тоналуына шек қою мақсатында үкімет қабылдаған шешім: **Қарулы казактар бөлінді**
21. XVIII ғасырдың екінші жартысы - XIX ғасырдағы Қытайдың Қазақстанмен іргелес орналасқан аумағы: **Шыңжаң**
22. Ресейдің Шыңжаңның базар-жәрмеңкелерінде сатылатын тауарлары: **өнеркәсіптік дайын бұйымдар**
23. Ресей мен Қытай арасындағы сауданың дамуына кедергі болған: **Мемлекетаралық келісімнің жоқтығы**
24. XIX ғасырдың I-шы жартысында Ресейдің Қытаймен негізгі экономикалық байланыстар жүргізілген қала: **Кяхта**
25. Ресейдің XIX ғ. I-ші жартысында Кяхта қаласы арқылы жүзеге асырылып отырды: **Қытаймен сауда экономикалық байланысы**
26. Ресей мен Қытай арасындағы сауда келісімдері: **Пекин, Шәуешек**
27. Ресей мен Қытай арасындағы Құлжа келісіміне қол қойылды: **1851 жылы**
28. Ресей мен Қытай арасындағы 1851 жылы болған келісім: **Құлжа келісімі**
29. Қытаймен XIXғ. 50-60 ж-да сауда жасаған аймақ: **Шыңжаң.**
30. XIXғ. Қытайдағы ірі сауда орталықтарына айналған қалалар: **Құлжа, Шәуешек**
31. 1855 жылы Шыңжаң мен Қазақстанның сауда байланыстарының уақытша тоқтатылу себебі: **Шәуешектегі орыс көпестерінің сауда орындары талан-таражға салынды**
32. 1855 жылы Шәуешекте орыс көпестерінің сауда орындары өртеніп, тоналған соң Ресей көпестерінің саудасы осы қаламен шектелді: **Құлжа**
33. XIX ғ. 50-60 жж. Жетісу бағытында өткен Ресей -Қытай сауда нүктелері: **Қапал, Верный**
34. Жетісу өлкесі мен Батыс Қытай арасындағы керуен саудасына дем беріп, ресейлік отарлық тәртіптің орнауына жол ашқан: **Іле сұлтандығының Түркістан генерал-губернаторлығына бағындырылуы**
35. Батыс Қытайға баратын керуен сауда жолдарында Қытаймен сауданы кеңейткен аудандар: **Қапал, Верный, Аякөз**
36. XIXғ. бірінші жартысында Ресей-Қытай сауда-саттық мәмілелері осы қала арқылы жүргізілді: **Верный**
37. Қытаймен сауда нүктелері ретінде белгілі болған кеден бекеттері: **Қатонқарағай, Семей, Қорғас**
38. XIX ғ. Ресеймен сауда-саттықтың басты орталықтары: **Орынбор, Троицк, Петропавл**

39. XIX ғ. Қазақстанның Қытаймен сауда-саттық жүргізілуінде маңызды рөл атқарған қалалар: **Семей, Зайсан, Бұқтырма, Петропавл**
40. Ресей - Қытай сауда-саттығы жүзеге асырылған қалалар: **Зайсан, Өскемен, Семей**
41. XIX ғасырда Қытаймен сауда қатынасында маңызды рөл атқарған Жетісудағы елді мекендер: **Қапал, Верный**
42. 1871 жылы патша әкімшілігінің басқаруында болған мемлекеттік бірлестік: **Іле сұлтандығы**
43. 1881 жылы Ресей мен Қытай арасында болған шарт: **Петербург келісімі**
44. Ресей мен Қытай Петербург шартына қол қойды: **1881 жылы**
45. 1881 жылы сауда келісіміне қол қойған елдер: **Қытай Ресей**
46. Құлжа мен Петербург келісімінің ұқсастығы: **XIX ғ. II жартысында жасалды**
47. Сауда-саттыққа байланысты Петербург келісімшарты жасалған жыл: **1881 ж.**
48. 1881 жылы Ресей мен Қытайдың Қазақстан арқылы сауда байланысына жол ашқан келісім: **Петербург келісім шарты**
49. 1881 жылғы Петербург келісімшарты бойынша Қытайға қайтарылған аймақ: **Іле өлкесі**
50. XIX ғасырдағы қазақ көпестерінің Қытаймен саудадағы ерекше сұраныста болған тауары: **Шай**
51. Қазақтардың Қытайға шығарған басты тауары: **мал.**
52. XIX ғасырдың I ширегінде Шыңжаң мен Қазақстан арасындағы экономикалық байланыстарда басты роль атқарған Қазақстан қалалары: **Петропавл, Семей**
53. Қытаймен сауда жасалған өзендер: **Ертіс, Іле**
54. XIX ғасырдың 2 жартысындағы орыс-қытай экономикалық қатынасындағы белді оқиға: **Іле су жолының ашылуы**
55. XIX ғасырдың екінші жартысында Қазақстан мен Қытай арасын байланыстырған су жолы: **Іле**
56. XIX ғ. II жартысында ұйғыр кәсіпшілері кемемен жүк тасуды жолға қойған өзен: **Іле**
57. Алғаш Іле су жолын ашқан көпес: **В.Юлдашев**
58. Верный көпесі Вали Ахун Юлдашев винтпен жүретін өзен кемесін алдыртты: **Англиядан**
59. Іле су жолымен алғаш рет Қытайға тауар апарып сатқан көпес: **Вали Ахун Юлдашев**
60. 1883 жылы У.Юлдашев басшылығымен пайдалана бастаған көлік құралы: **пароход**
61. XIX ғ. 80-жылдары Іле өзені арқылы Қытаймен сауданы дамытуды ұсынған губернатор: **Г.Колпаковский**
62. Қазақстаннан Қытайға тікелей Іле су жолы ашылған мерзімі: **XIX ғ. 80-жж.**
63. Қытаймен тікелей Іле су жолы алғаш ашылған жыл: **1883 жылы**
64. 1883 жылы ашылған Іле су жолының Шыңжаңдағы соңғы нүктесі: **Сүйдін**
65. 1883ж Іле су жолының ашылуымен сауда қатынасына тартылған өңір: **Жетісу**
66. Қазақ -қытай саудасында маңызды рөл атқарды: **Жетісу**
67. Тарихи құжатта баяндалған оқиғаны анықтаңыз: «Өткен жылы Верный көпесі... өз қаражаттарына Англиядан винтпен жүретін өзен кемесін алдыртты... Қытай жеріне дейін су жолын ашудың мүмкіндігін қарастыру... »: **Іле су жолының ашылуы**
68. XIX ғ. аяғында қытай- қазақ сауда қатынасының бір қалыпты дамуында белсенді рөл атқарды: **Қазақ көпестері**
69. XIX ғасырдың соңында Шығыс Түркістан сауда әлеміне белгілі болған қазақ көпестері: **Жандыбайұлы, Жетікұлы, Шаянбайұлы, Жақыпұлы**
70. XIX ғасырдың аяғында есімдері көпшілікке танылған қазақ саудагерлері: **Жетікұлы, Жандыбайұлы**
71. Қазақтар үшін әкелген тауарлардың сапасы: **Сапасы нашар.**
72. XIX ғ. орыс-қытай байланыстарының жандануы арқасында салынған темір жол: **Сібір**
73. Қазақ-қытай саудасын жаңа сатыға көтерген жағдай: **1894 жылы Сібір темір жолының іске қосылуы**

(Ұйғырлар мен дүнгендердің Жетісуға қоныс аударуы)

1. XIX ғасырдың екінші жартысында Қазақстанға қоныс аударғандар: **Ұйғырлар мен дүнгендер**
2. XIX ғ. 70-80 жылдары Жетісуға қоныс аударған халықтар: **ұйғырлар, дүнгендер**
3. Ұйғырлар мен дүнгендердің Қазақстан аумағына қоныс аударуы басталған мерзім: **1881 жылы, XIX ғ. II жартысы**
4. Ұйғыр, дүнген халықтарын Жетісуға қоныс аударуға мәжбүрлеген мемлекет: **Қытай**
5. Ұйғырлар мен дүнгендердің Қазақстанға қоныс аудару себебі: **Цинь өкіметі қысым көрсетті**
6. XIX ғ. 70-80 жылдары дүнгендер мен ұйғырлар қоныс аударды: **Қытайдан Жетісуға**
7. Ұйғыр, дүнгендер Жетісуға қоныс аударды: **Құлжадан**
8. XIX ғасырдың екінші жартысында ұйғырлар мен дүнгендер қоныс аударған аймақ: **Оңтүстік-шығыс Қазақстан**
9. Қытайдан қоныс аударып келген ұйғыр, дүнгендер орын тепкен басты аудандар: **Жетісу, Қырғызстан**
10. Ұйғыр, дүнгендер қоныстанған Жетісу жеріндегі аймақ: **Жаркент, Шарын, Аксу**
11. 1881-1884 жылдар аралығында Жетісу өлкесіне қоныс аударған ұйғырлар мен дүнгендердің саны: **45 000, 5000**
12. 1897 жылғы халық санағы бойынша Қазақстандағы саны 55999 (56 мың) адамға жеткен халық: **Ұйғырлар**
13. 1897 жылғы халық санағы бойынша Қазақстандағы дүнгендер саны: **14 136**
14. XIX ғасырдың екінші жартысында Қазақстанға қоныстанған ұйғырлардың айналысқан негізгі кәсібі: **Егіншілік**
15. Ұйғырлар мен дүнген халықтарының тарихындағы ерекше орын алатын оқиға: **1881-1884ж. аралығында басқа аймақтармен қатар Жетісу өлкесіне қоныс аудару миграциясы**

Quantum Group

16. Ұйғырлар мен дүнгендердің Жетісуға қоныс аударуына себеп болды: **Екі империя арасында 1881 жылғы Санкт-Петербург келісімшарты**
17. Ұйғыр халқының дүние жүзілік мәдениет қорына жататын туындысы: **«Он екі мұқам»**
18. 1905 жылы басылып шыққан Мусса бен Айсә Сайрамыдидің еңбегі: **Он екі мұқам**
19. 1905 жылы «Он екі мұқам» басылып шыққан қала: **Қазан**
20. Ұйғыр халқының музыка өнері, әні мен биін зерттеген ғалымдар: **Ш.Уәлиханов, В. Роборовский, Н. Пржевальский**

(XIX ғ. экономикалық саяси даму)

1. XIX ғасырдың I жартысында Қазақстан экономикасындағы ірі өзгеріс: **Жергілікті өнеркәсіп пен кәсіпшіліктің пайда болуы**
2. Ресейде шаруаларды басыбайлы езгіде ұстау жойылды: **1861 жылы**
3. Ресейдің орталық аудандарынан шаруаларды қоныс аударудың басталуы: **XIX ғ. 60 жылдары ортасында**
4. Г.А.Колпаковскийдің басшылығымен «Жетісуға шаруаларды қоныс аудару» туралы Ереже қабылданған жыл: **1868 ж**
5. Шаруалардың Жетісуға қоныс аударуы туралы уақытша ережені қабылдауға ұсыныс жасады: **Колпаковский**
6. 1868 жылы «Жетісуда шаруаларды қоныстандыру туралы» ережесіне сай жан басына берілген жер көлемі: **30 десятина**
7. Патша отарлаушыларының 1868 ж. қабылдаған ережесінің аталуы: **«Жетісуда шаруаларды қоныстандыру» туралы Уақытша ережесі**
8. XIX ғасырдың II жартысында қоныс аударушылардың басты бөлігі қоныстанған өлке: **Жетісу**
9. XIX ғасырда қоныстандыру саясаты қандай облысты түгелге жуық қамтыды: **Сырдария облысы**
10. Село тұрғындары мен мешандардың қазыналық жерлерге өз еркімен қоныс аудару туралы Ереже бекітілді: **1889 ж**
Қазақстанда капиталистік қатынастар тарала бастады: **XIX ғасырдың ортасы**
11. Қазақ жеріндегі тау-кен кәсіпорындарының акцияларына ие болған батыс елдері: **АҚШ, Германия, Швеция**
12. XIX ғ. тау-кен өндіретін кәсіпорындар шоғырланған облыстар: **Ақмола, Семей**
13. XIX ғ. шетелдіктерге сатылған кәсіпорын: **Спасск мыс кеніші, Риддер, Қарағанды, Екібастұз**
14. АҚШ, Германия, Швеция елдері сатып алған кәсіпорын: **Спасск мыс кеніші акцияларын**
15. XIX ғ. II жартысында пароходтар құрастырылған қала: **Түмен**
16. 1833 жылы Қарағанды көмірін ашқан алғашқылардың бірі: **Аппак Байжанов**
17. XIX ғасырдағы көшпелі қазақтарда отырықшылықтың кең тарауына себепші болған: **Орыс, украин шаруаларының қоныстануы**
18. XIX ғ. 70-80 жылдарынан бастап күнкөріс табу мақсатымен тау-кен орындарына жалданған қазақтарды атады: **Жатақтар**
19. XIX ғ. аяғында Қазақстанда 90%-ы айналысқан кәсібі: **Ауыл шаруашылығы**
20. XIX ғ. II жартысында Ресей банк бөлімшелері ашылған қалалар: **Семей, Петропавл, Орал**
21. Қазақстандағы алғашқы қоғамдық банк ашылған қала: **Петропавл**
22. XIX ғасырда Мемлекеттік банк бөлімшесі ашылған қала: **Семей**
23. XIX ғ. ақша - тауар қатынастарының дамуына жол ашқан: **банк-кредит ұйымдары**
24. XIX ғасыр қазақ-орыс сауда байланыстарын дамытуда ерекше орын алды: **Жәрменкелер**
25. XIX ғ. I жартысында Қазақстанның шаруашылық мұқтаждығына ыңғайлы сауда түрі: **Жәрменке**
26. Қазақтардың шаруашылық мұқтаждықтарына неғұрлым ыңғайлы жәрменкелік сауда кең етек ала бастады: **XIX ғасырдың екінші жартысында**
27. XIX ғасырда Қазақстанда жәрменкенің басты дамыған өңірі: **Ақмола облысы**
28. Қазақстандағы жәрменкелік саданың негізі қаланған аймақ: **Бөкей ордасы**
29. Ресми түрде тұңғыш жәрменке ашылды: **Ішкі Ордада**
30. Қазақ жеріндегі тұңғыш сауда жәрменкесі Бөкей ордасында ашылды: **1832 жылы**
31. 1832 жылы Бөкей Ордасында жәрменке ұйымдастырған хан: **Жәңгір хан**
32. XIX ғ. Жетісу облысында орналасқан жәрменке: **Қарқара**
33. XIX ғ. Верный уезінде орналасқан жәрменке: **Қарқара**
34. XIX ғ. Қарқара жәрменкесі орналасқан өңір: **Жетісу облысы, Верный уезі**
35. Ресейдегі Ірбіт жәрменкесі, Қазақстандағы Қоянды жәрменкесі сияқты XIX ғасырдың соңында Жетісуда ерекше көзге түскен жәрменке: **Қарқара**
36. 1848 жылы Қарқара уезінде көпес Ботовтың есімімен аталған ірі жәрменке ашылған жер: **Талды-Қоянды**
37. Варкав Ботовтың атымен аталатын жәрменке: **Қоянды**
38. XIX ғасырда Қарқаралы уезінде ашылған жәрменке: **Қоянды**
39. Қоянды жәрменкесі ашылды: **1848 жылы**
40. Қоянды жәрменкесі орналасқан облыс: **Семей**
41. Талды-Қоянды жәрменкесі орналасты: **Орталық Қазақстанда**
42. Қоянды жәрменкесіндегі сауда айналымының көлемі: **3 млн сом**
43. Қазақстанның батысындағы жәрменкелер: **Бөкей Ордасы, Ойыл**

44. Қарқара, Ойыл, Шар жәрмеңкелері орналасқан облыстар: **Жетісу, Орал, Семей**
45. XIX ғ. Ойыл жәрмеңкесі орналасқан облыс: **Орал**
46. Орал облысында XIX ғасырда жұмыс істеген ірі жәрмеңке: **Ойыл, Темір**
47. XIX ғасырдағы Солтүстік Қазақстан өңіріндегі жәрмеңке: **Тайыншакөл**
48. 1852 жылы Ақмола станицасында ашылған жәрмеңкелер: **Константинов, Дмитриев**
49. XIX ғ. Семей облысындағы белгілі жәрмеңке: **Шар**
50. Ресейде тұңғыш халық санағы өтті: **1897 жылы**
51. 1897 жылғы халық санағы бойынша ең көп қоныстанған ірі қалалар: **Верный, Жаркент**
52. XIX ғасырдың соңындағы Қазақстандағы мемлекеттік биліктің саяси әлеуметтік сипаты: **Мемлекеттік билік патша отаршыларының қолына өтті**